

Vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027-2029 taloussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on valtuuston helmikuussa 2026 hyväksymä kuntastrategia *Pälkäne parasta aikaa 2035*. Strategian päivityksessä on kiinnitetty huomioita mm. kunnan tahtotilan kirkastamiseen ja painopistealueiden päivittämiseen. Uuden strategian painopisteet on jaettu kolmelle eri alueelle, jotka ovat hyvinvointi, elinvoima ja vastuullisuus. Digitalisaatio on edelleen kaikkia painopistealueita leikkaava kokonaisuus ja sen tavoitteena on, että kunnassa edistetään digitaalisten palveluiden käyttöönottoa. Talousarvion 2027 toiminnalliset tavoitteet valmistellaan voimassaolevan kuntastrategian pohjalta.

Talousjohtaja on valmistellut vuoden 2027 talousarviokehymisen yhteistyössä toimialojen kanssa. Kehysneuvottelut on käyty toimialoittain talousjohtajan, kunnanjohtajan sekä toimialajohtajan kesken. Pälkäneen kunnan hallintosäännön 73 §:n mukaisesti kunnanhallitus hyväksyy talouden suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet, joiden puitteissa toimialat talousarvioehdotuksensa valmistelevat.

Lähtökohdat talousarviovalmisteluun 2027 vuodelle sekä talouden tasapainotusohjelma vuosille 2025-2028 ja siihen liittyvät muutostarpeet

Pälkäneen kunnanvaltuusto hyväksyi (27.1.2025 § 5) talouden tasapainotusohjelman. Vuoden 2027 talousarviossa sekä suunnitelmavuoden 2028 laadinnassa on huomioitu tasapainotusohjelman vaikutukset. Tasapainotusohjelman menoja vähentävät ja tuloja lisäävät toimenpiteet ovat yhteensä 2,29 miljoonaa euroa vuosien 2025–2028 aikana. Vuoden 2027 talousarviokehymyksessä on huomioitu tasapainotustoimenpiteitä yhteensä noin 0,53 miljoonan euron edestä ja 2028 vuoden osalta 0,64 miljoonaa euroa.

Kunnanvaltuuston päätös tasapainotusohjelmasta sitoo viranhaltijoita ja toimielimiä huomioimaan tasapainotustoimenpiteet tulevien talousarvioiden ja -suunnitelmien valmistelussa. Vuosittainen sopeutus on jaettu toimialoittain ja se on huomioitu 2027 vuoden kehymyksessä suunnitelman mukaisesti.

Tasapainotusohjelmassa on ollut 2027-2028 vuosille useita toimenpiteitä, jotka ovat ohjelmaa laadittaessa olleet sidoksissa uuden koulun valmistumiseen. Sittemmin uusi kouluhanke on viivästynyt mm. hankkeen kaavaan liittyvästä valituksesta johtuen, joten uuteen kouluhankkeeseen sidoksissa olevia toimenpiteitä ei ole mahdollista toteuttaa alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Tästä syystä tasapainotusohjelma on tarpeen päivittää ja tuoda uudelleen valtuuston päätettäväksi viimeistään alkuvuonna 2027. Tasapainotusohjelman toimenpiteiden viivästyminen tarkoittaa käytännössä joko tasapainotusohjelman pidentämistä tai uusien ja korvaavien toimenpiteiden etsimistä.

Taloustilanteesta ja sopeutusohjelmasta johtuen kehysvalmistelussa on huomioitu ainoastaan toimialojen pakottavat kustannuslisäykset, jotta valtuuston hyväksymässä tasapainotusohjelman raamissa pysytään.

Toimintatuotot ja -kulut

Vuoden 2027 toimintakuluihin (pl. henkilöstökulut) on tehty maltillinen 1,5 % indeksitarkastus, koska inflaatio ja hintojen nousu on vaikuttanut toimialojen kustannusten kehitykseen. Tiedossa olevat merkittävät korotukset ostopalveluissa on huomioitu. Toimialojen merkittävimmät lakisääteiset ja pakolliset menonlisäykset on huomioitu niillä tiedoilla ja summilla, jotka ovat olleet tiedossa kehystä laadittaessa. Toimintatuottojen osalta ei ole tehty erillistä indeksikorotusta, koska tasapainotusohjelmassa ja muiden muutosten osalta on huomioitu merkittäviä taksojen korotuksia jo ennakoon.

Uusi kunta-alan virka- ja työehtosopimus astui voimaan kesällä 2025 ja sopimuskausi on voimassa 29.2.2028 asti. Voimassa olevan sopimusratkaisun korotukset ovat yhteensä 9,17 % ja korkoa korolle laskien 9,38 %. Kehyksessä on huomioitu noin 2,33 % korotus henkilöstökuluihin vuodelle 2027. Tarkkaa korotusta ei ole kehysvaiheessa mahdollista määrittää, sillä sopimusratkaisun perälauta voi muuttaa korotuksen määrää, mikäli vientialojen palkankorotukset nousevat ennakoitua korkeammaksi. Korotuksissa on huomioitu palkankorotusten lisäksi henkilösivukulujen muutoksia. Euromääräisesti palkankorotusten vaikutus on yhteensä noin 240 000 euroa vuoden 2026 talousarvioon nähden. Henkilöstökuluissa on huomioitu lisäksi muutokset KEVA:n tasausmaksussa ja lopulliset henkilösivukulut tarkentuvat talousarvioprosessin aikana.

Kehysvalmistelussa on tunnistettu lukuisia epävarmuustekijöitä tuottojen ja kulujen osalta, joiden lopullinen kustannusvaikutus ei ole kehysten laadintavaiheessa vielä tiedossa. Esimerkiksi työllisyyteen liittyvien kustannusten kehitys riippuu hyvin paljon tulevasta työmarkkinatilanteesta ja työllisyysasteesta sekä sen kehittymisestä. Kehystä laadittaessa ei ole myöskään lopullista varmuutta työllisyysalueen ennakoituista kustannusten laskutusperusteiden muutoksista, jotka otettaisiin alustavasti käyttöön 2027 vuoden maksusuoksissa.

Verotulot ja valtionosuudet

Kehyksen laadinnan pohjana on käytetty vuoden talousarviota 2026 sekä vuoden 2025 tilinpäätöstä. Verotulojen ja valtionosuuksien arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton kuntakohtaista veroennustekehikkoa sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton laatimia ennakkollisia valtionosuuslaskelmia 2027 vuodelle. Lisäksi kehysten taustatietona on hyödynnetty työttömyystilastoja sekä julkisen talouden ennusteita (mm. suhdanne-ennusteet ja kansantalouden ennusteet).

Kehyksessä verotuloihin ei ole huomioitu korotuksia 2027 vuodelle. Verotuloissa on huomioitu pohjalla olevat vuodelle 2026 tehdyt muutokset kiinteistöveroprosentteihin. Verotuloissa on kunnallisverotuottojen kasvu on 2027 vuonna noin 66 000 euroa 2026 vuoden talousarvioon nähden, yhteisöverotuottojen kasvu on noin 65 000 euroa vuoden 2026 talousarvioon nähden ja kiinteistöverotuottojen arvioidaan laskevan noin 19 000 euroa vuoden 2026 talousarvioon nähden. Kiinteistöverotuottojen heikennys johtuu 2026 vuoden alussa ilmenneistä kiinteistöverotuksen negatiivisista oikaisuista verovuosien 2022-2025 osalta, jotka ovat yhtäläillä heikentänyt kiinteistöverotuottojen ennusteita 2026 vuodesta alkaen.

Verotulojen arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena kasvavan yhteensä 2027 vuonna noin 112 000 euroa 2026 vuoden talousarvioon nähden (n. 0,7 %). Verotulojen kokonaissumma on arviolta noin 16,1 miljoonaa euroa 2027 vuonna.

Valtionosuuksien ennakoidaan heikentyvän 2026 vuoden alkuperäiseen talousarvioon nähden yhteensä noin 297 000 euroa (tiputus n. 8 %). Kehyksessä valtionosuuksien summa on ennakkollinen ja lopullinen summa varmistuu vasta myöhemmin. Vuoden 2027 arvioitu valtionosuuksien kokonaissumma on noin 3,45 miljoonaa euroa nykyhetken arvioon pohjautuen.

Pälkäneen kunnan valtionosuuksia heikentää edelleen sote-uudistukseen liittyvä rahoituspohjamuutos. Niin sanotun sote-erän vaikutus Pälkäneen valtionosuuteen vuonna 2027 on ennakkollisten laskelmien mukaan noin -0,4 milj. euroa. Jälkikäteistarkastuksesta johtuva valtionosuuden läsiirtotarve vuodelta 2023 peritään kunnilta takaisin vuosien 2025-2027 aikana. Vuodelle 2027 kohdistuva osuus Pälkäneellä on noin -0,18 milj. euroa. Lisäksi kunnilta peritään vuosien 2025-2027 aikana takaisin vuodelle 2024 tehty määräaikainen lisäys (Pälkäneellä noin -0,07 milj. euroa vuonna 2027). Tämän lisäksi valtionosuuksiin tulee keväällä 2025 kehysriihessä päätetty 75 miljoonan euron pysyvä leikkaus. Tämän muutoksen vaikutus on Pälkäneellä noin -0,07 miljoonaa euroa valtionosuuksia heikentävänä.

Talousarvion laadintaan liittyy vielä lukuisia epävarmuustekijöitä verotulojen ja valtionosuuksien osalta. Valtionosuuslaskelmat sekä verotuloarviot ovat ennakkollisia ja tarkentuvat myöhemmin talousarviovalmistelun aikana. Talousarvion suunnitelmavuosien osalta on edelleen epäselvää, miten valtionosuudet ja verotulot tulevat kehittymään tulevien vuosien aikana. Lisäksi yleinen talouden kehitys ja työllisyystilanne vaikuttaa voimakkaasti kunnan tuloihin verotulojen myötä kunnan tuloveron ja yhteisöverotuottojen osalta.

Liite

Talousarviokehys vuodelle 2027

Oheismateriaali

Talousarvion 2027 laadintaohje

Toimivallan peruste

Hallintosääntö 73 §

Valmistelija

Aatu Laamanen, talousjohtaja
p. 050 469 8477, aatu.laamanen@palkane.fi

Eesitys

Kunnanjohtaja Tatu Ujula

Kunnanhallitus päättää

1. antaa liitteenä olevan käyttötalouden talousarviokehysten vuodelle 2027. Talousarviokehys annetaan kaikille toimialoille. Toimialoja sitoo meno- ja tulokehysten nettosumma. Kehys koskee kunnan ulkoisia eriä.
2. asettaa poistonalaisten investointien yhteenlasketuksi investointikatoksi enintään 2,0 miljoonaa euroa vuodelle 2027.

3. valtuuttaa talousjohtajan ja kunnanjohtajan antamaan yksityiskohtaisia laadintaohjeita toimialoille.
4. talousarviokehystä tarkistetaan tarvittaessa kunnanhallituksen erillispäätöksellä toimintaympäristön mahdollisesti muuttuessa.

Kokouskäsittely

Päätös